

Hungarica varietas

Aracs felől

Aracs-estet* tartottak a minap. Nemzettársaim kilencvenkilenc százalékának Aracsról a világon semmi, legföljebb csak ha – jó esetben - Arács (Balatonarács) jut eszébe, Balaton-felvidéki borok kapcsán. Pedig az a mondat erőteljesen figyelmükbe ajánlható, amit nemrégiben egy tudós történésztől hallottam: *balkáni magyarnak lenni nem alternatíva*.

Nem bizony. És éppen eme kísértő alternatíva ellen (is) küzd az Aracs, amiről ha lexikon-címszót nyitnánk, legalábbis négy definíciót fogalmazhatnánk meg, midőn azt az est szervezője, atyai jóbarátom, Fejér Dénes igen okosan meg is tette: *Aracs*. 1. Középkori helység a Délvidéken, a Bánságban, Törökbecse közelében. 2. Egy 13. századnak mondott, az újabb kutatások alapján minden valószínűség szerint Szent István idejéből származó bencés katedrális monumentális romja („pusztatemploma”) a kukoricás mélyén, a síkság közepén. 3. 2001-ben létesült, méltatlanul kevésbé ismert, kitűnő folyóirat a Délvidéken, „a délvidéki magyarság közéleti folyóirata”. 4. Szabadkai illetőségű, azonos nevű társadalmi szervezet, amely a lap és a templomrom viselt dolgaival egyaránt foglalkozni igyekszik.

Idestova évtizede ezt írtam Aracsról: „a XX. század kilencvenes éveinek legelején délvidéki barátimmal Óbecséről (ma: Becej) indulva jó tizenöt kilométer után egyszer csak megálltunk az elhagyatott, háborús országúton. Alig észrevehető, hepehupás dűlőút vezetett be a rónaság végtelenjébe. Vagy húsz percet dőcögtünk, végig a kukoricás-rengetegben. Azután hirtelen, váratlanul – ott van. Elénk magasodik. Útikönyvek azt írhatnák róla, hogy 'korai gótikus templom'. Pedig sokkal, de sokkal több ennél. Egyik kiváló délvidéki magyarunk rejtőzködő csodának nevezi. A meghatározás hajszálpontos. 'Bazilikaként emelkedik ki az Alföld síkjából ez a fenséges torzó. Minden a semmiben... éppen a boltozat hiányzik. A kukoricaföld, a tüskés akácfácskák, kórók mellett biztos alapon állnak a hatalmas, naptól pirosuló falak. A felébe tört boltívek és oszlop-

főmaradványok kis szoborcsonkjainak néma, soha nem látott, sohasem hallott hívására összegyűltek magyarjaink.' Járkálok a falak között, az izzó délvidéki nap, amely az egész Kárpát-medencében sehol sem olyan forró, mint errefelé, betűz Aracs semmit sem feledő köveire, Döbrentei Kornél verssorát idézve: Jézus áttűz a nyárból... csak azért maradhatott meg így és ennyire itt ez a szent csoda, mert úttalan utakon is nehezen megközelíthető, elhagyatott helyen fekszik, ilyené lett a környék a tovasuhant századok alatt. (A délvidéki magyarság az utóbbi fél évtizedben végre felfedezte Aracsot, megalakult az Aracs Társadalmi Szervezet, augusztus 20-án már rendszerek itt az összejövetelek, de máskor is tartanak a pusztatemplomnál különböző kulturális rendezvényeket, megemlékezéseket.) Történt pedig 2001 augusztusában, a millenniumi évet záró ünnepségek jóvoltából, hogy a Délvidéken mindinkább Lakitelek szerepét betölteni kezdő, tóthfalusi Logos Szellemi Műhely – ahol kiadvállalat, nyomda, szálló, konferenciaterem, előadóteremek találhatóak, igazi magyar szellemi központ a fáradhatatlan, nagyszerű Utasi Jenő atya vezérletével – újtára bocsát egy folyóiratot. A lap borítóján az aracsi pusztatemplom rajza. A kiadvány neve – enyhén stilizált, régi magyar rovásírást idézően – *Aracs... Kísérlet a teremtő gondolkodás felszabadítására* – ez a címe a felelős szerkesztő, Vajda Gábor beköszöntőjének.”

A teremtő gondolkodás pedig egykönnyen megindul, ha a jámbor utazó (a Magyar Élettér autóatlasz 60. oldalán bejelölteknek megfelelően) a Törökbecse-Basahíd útról leágazva kb. négy-öt kilométeres földút után a célhoz ér. Aracs hatása, nyugodtan mondhatni, felkavaró. A folyóirat pedig, amely immáron tizenkettedik évfolyamában büszke méltósággal viseli-hordozza az ezeréves délvidéki magyar múlt és magyar jelenlét jelképpé magasztosult nevét, a jelen és a közelmúlt közéleti-politikai küzdelmeinek kényszerű középpontjában is állta és állja sarat. Egyik legfőbb célként az elszakított terü-

letek magyarságát fenyegető egyik legalattomosabb veszély, az egyetemleges és totális balkanizálódás ellen harcolva. Mert – ezeryi alakváltozatban, a megalkuvás, az elgyávulás, a sunyi árulások és hőbörgő-szélhámos álcselekvések gazdagon kavargó, „tájjellegű” szövevényében – ez öli tán legjobban ezt a nemzetrészt is. Másként, mint Erdélyben vagy a Felvidéken, de lényegét tekintve mégiscsak hasonló módon vagy talán még némileg erőteljesebben is. Az Aracs szellemében egyszerre lép fel az eldurvuló, hitszegő, számító balkáni mentalitás és a janicsár-mivolt megannyi önkéntes alávalósága ellen, helyettük örök magyar értékeket, helytállást, tiszta közérkölcsoket, bátorságot-gerincességet és könnyörtelen őszinteséget hirdetve és követelve. Aracs felől ekképpen üdítő és hűsítő fuvallatok érkeznek, komoly vigasz gyanánt. Hornyik Miklós, a délvidéki magyarság legújabbkori történetének egyik legnagyobb alakja e sorok írójának nem is olyan régen a közeljövőbeli magyar élet egyik legnagyobb reménységének nevezte az Aracsot. Mindenestől, mindazzal együtt, amit „definitíve” – és egyébként – jelent. Mert balkáni magyarnak lenni tényleg nem alternatíva. És jegyezzük meg végre: nemcsak a Délvidéken – az anyaországban sem.

Ehhez igyekeztünk tartani magunkat, midőn az Aracs-esten mindezek szellemében a szerkesztés, a támogatás, a szerzőgárda vagy a ma-

gyarság kollektív gondjairól volt szó. Vagy éppen arról, hogy a legújabb hírek szerint a hatalom immáron nem fizikálisan, hanem szellemileg próbálja megölni az aracsi pusztatemplomot: komoly apparátusbéli propaganda-erőfeszítés indult meg a törökbecsei önkormányzat részéről, hogy a szerb múlt és a szerb „történelmi jelenlét” bizonyítékának állítsák be és mutassák fel Aracsot – s mindehhez már komoly EU-s támogatást is szereztek... (Ébresztő, anyaország!!) Mi meg csendesen, gondterhelten és egymásnak örülve beszélgettünk Aracsról - miközben a régi Magyarország intett felénk, távoli, szomorkás mosollyal, mint egy időtlenül szép, érett és elhagyott asszony, akit a legjobban szerettünk ezen a világon.

* Az Aracs – a délvidéki magyarság közéleti folyóiratának legújabb számát mutatta be a szegedi Közéleti Kávéház. Az esten Bata János főszerkesztővel dr. Fejér Dénes közíró beszélgetett nemcsak a folyóiratról, hanem az aracsi pusztatemplomról, a róla elnevezett civil szervezetről és alapítványról. Az est vendége volt még dr. Gubás Jenő, a folyóirat egyik alapítója, Gubás Ágota olvasószerkesztő és Budapestről Domonkos László, Juhász György és Kemény András, az Aracs folyóirat munkatársai.

A bemutató időpontja: június 19-e volt, helyszíne: Korona Szálló, Szeged, Petőfi S. sugárút 4.

Balról jobbra: Kemény András, Domonkos László, Juhász György és Fejér Dénes

Bata János főszerkesztő mutatta be a folyóiratot

Domonkos László...

és Juhász György értékelte a folyóirat szerepét

Gubás Ágota és Gubás Jenő, valamint a közönség egy része a Korona Szálló alagsori nagytermében

Nagy-Abonyi Attila, a VMDK szegedi tagozatának elnöke is üdvözölte a résztvevőket

Dr. Fejér Dénes szegedi közíró, könyvkiadó, az est házigazdája köszönte meg mindenkinek a közreműködést

(A fotókat Halmi Miklós készítette)